Kako volijo invalidi

Volitve s slušalkami in igralno palico

Glasovalni pripomočki omogočajo oddajo glasu na razne načine – Računalnik zgolj pomaga pri oddaji glasu, glasovnica gre še vedno v skrinjico – Računalnik za glasovanje ima zelo dobro zaščito

LJUBLJANA – Na bližnjih volitvah v evropski parlament bodo s posebnimi pripomočki (računalniki) tretjič lahko glasovali invalidi. Prvič so na peščico volišč te pripomočke namestili na lokalnih volitvah pred tremi leti, dvajset računalnikov – toliko jih bo tudi tokrat – pa je invalidom pomagalo tajno in samostojno glasovati na lanskih državnozborskih volitvah. Vendar pripomočki za invalide še ne pomenijo elektronskih volitev.

Z glasovalnim računalnikom je mogoče voliti na več načinov. Slepi tako s slušalkami poslušajo navodila in možnosti izbir, ki jih potrjujejo s pritiskanjem na igralno palico. Glasovna navodila in kandidatne liste posnamejo na Zavodu za slepe in slabovidne, saj so v podjetju ISG prepričani, da so tovrstni zvočni posnetki veliko razumljivejši od sintetiziranega zvoka. Tisti, ki dobro vidijo, pa lahko sledijo navodilom na zaslonu, kjer se izpišejo tudi kandidati. Glas nato lahko vnesejo s pritiskanjem po zaslonu, z malo tipkovnico ali z miško. Dobavitelj glasovalnega pripomočka, podjetje ISG, je predlagalo še Braillove vrstice, ki pa so za državni proračun za zdaj predrage. Ko volivec izbere in potrdi stranko oz. kandidata, za katerega želi glasovati, se njegova »glasovnica« natisne in gre nazadnje v volilno skrinjico. Tako se glas, oddan s pomočjo glasovalne naprave, prav tako prešteje ročno ob koncu glasovanja. Kot je pojasnil član državne volilne komisije **Jure Toplak**, je prav v tem največja razlika z elektronskimi volitvami, ki so jih nekatere države že uvedle. »To niso volilne naprave, temveč zgolj glasovalni pripomočki, ki seštevajo ali obdelujejo glasove.«

Kot poudarja razvijalec sistema **Martin Gombač**, je za varnost zelo dobro poskrbljeno. Sistem uporablja 256-bitno enkripcijo. Na začetku trdega je nekriptirana particija, kjer so podatki za zagon naprave. S te particije se poženeta jedro in program, ki zahteva vpis gesla za datotečni sistem. Šele z vpisom gesla se odklene tisti del diska, na katerem sta operacijski sistem (linux) in volilna aplikacija. »Tudi če bi kdo skopiral celoten disk, mu to nič ne pomaga. Morda bi v desetih letih z dovolj dobrimi računalniki razbil enkripcijo,« pojasnjuje Gombač. Med volitvami je treba v volilno aplikacijo vpisati dodatno geslo. Če se pojavi sum, da je volivec videl geslo, član komisije uporabi novega. Računalniki so zaklenjeni na točno določene igralne palice, tipkovnice, miške in monitorje. Če bi kdo kaj odklapljal ali priklapljal, bi se aplikacija samodejno zaklenila. Dobavitelj volilnih računalnikov pred vsakimi volitvami na novo pripravi vse računalnike – ti so sicer vedno isti, programska oprema pa je naložena povsem na novo, z novimi ključi za enkripcijo. Računalniki gredo na volišča zvečer pred volitvami in jih obravnavajo enako kot skrinjice. Tisti, ki poznajo geslo za odkodiranje trdega diska, nosijo enako odgovornost kot tisti, ki pazijo na glasovnice. Volilna komisija na volišču mora na začetku glasovanja, ko računalnik prižge, preveriti, ali je število glasov še vedno nič, in napisati poročilo. Tako poročilo mora sestaviti tudi po zaprtju volišča.

Foto Matej Družnik

SKRINJICA – TUDI GLAS, ODDAN Z VOLILNIM RAČUNALNIKOM, GRE NA KONCU ŠE VEDNO V SKRINJICO.

S temi napravami lahko voli kdor koli, ne samo invalidi. Vendar se je treba na tako glasovanje prijaviti vsaj tri dni pred volitvami. Jure Toplak je pojasnil, da zato, ker glasovalnih računalnikov ni na vseh voliščih in je treba volivca črtati v enem volilnem imeniku in ga vpisati v drugega. Temu bi se seveda lahko izognili, če bi uvedli elektronski volilni imenik ali izboljšali komunikacijo med volišči. Martin Gombač poziva tudi tiste, ki lahko volijo na navaden način, naj se prijavijo na volitve z glasovalnimi napravami. »Ne želimo, da bi invalide s tem pripomočkom profilirali. Nekdo bi lahko rekel, invalidi v Sloveniji volijo takole.« Glasovnice, ki se natisnejo ob glasovanjih na teh računalnikih, so namreč fizično drugačne od navadnih glasovnic.

Tovrstne pripomočke je Slovenija sicer uvedla zaradi mednarodne konvencije OZN o pravicah invalidov. Ta v 29. členu določa, da jim je treba omogočiti tajno in samostojno glasovanje. Ena možnost za tako glasovanje so opisani računalniki, druga pa papirnate šablone za slepe. Za zdaj je glasovalnih računalnikov samo dvajset, od teh jih je 14 kupila država, šest pa občine. Njihovo število se od lanskih državnozborskih volitev ni povečalo, saj v državnem proračunu letos zanje ni bilo denarja, občine pa tudi nimajo velikega posluha za nakup teh naprav. Po besedah Jureta Toplaka sicer zakon ne predpisuje, koliko takih naprav bi moralo biti na voliščih, zgolj ustava prepoveduje diskriminacijo. Vprašanje pa je, ali je vožnja pol ure ali eno uro daleč že diskriminacija ali ne. »Ti računalniki so preprosto predragi, da bi bili lahko na vseh voliščih. Edina država, ki jih ima povsod, so ZDA,« je povedal Toplak. V vsaki od osmih volilnih enot sta tako vsaj dva glasovalna računalnika, seznam tovrstnih volišč pa je objavljen na spletni strani državne volilne komisije.

MATJAŽ ROPRET

Foto Igor Modic

GLASOVALNI PRIPOMOČEK – RAČUNALNIK ZA INVALIDE JE OPREMLJEN Z ZASLONOM NA DOTIK, IGRALNO PALICO, DODATNO TIPKOVNICO, MIŠKO IN SLUŠALKAMI.

Raziskava Medijska potrošnja

Internet povečuje vrednost blagovnih znamk

Internet se edini lahko kosa s televizijo – čedalje več je uporabnikov, ki vedo, katere informacije so plačane – Vse več primerjanja cen izdelkov

LJUBLJANA – Rezultati raziskave o uporabi interneta v primerjavi z drugimi mediji in o trženjskih aktivnostih na internetu, ki jo je aprila izvedlo podjetje Najdi.si, kažejo, da ima internet izmed vseh medijev največ uporabnikov, ki ga uporabljajo več kot deset ur na dan. Poleg tega ima med mediji daleč najmanj uporabnikov, ki ga sploh ne uporabljajo vsak dan, največji tekmec interneta za pozornost in čas uporabnikov pa je televizija – preostali mediji (radio in tiskani mediji) so daleč za njima.

Pomemben je tudi podatek, da se po odstotku uporabnikov, ki internet med 19. in 23. uro uporabljajo ves čas, ta edini kosa s televizijo. Rezultati so po prepričanju **Mitje Jereba**, direktorja marketinga v podjetju Najdi.si, pričakovani. »Obseg uporabe interneta se med Slovenci že nekaj let močno povečuje na račun drugih tradicionalnih medijev. Pomembna se mi zdi ugotovitev, da ima internet izmed vseh medijev največ uporabnikov, ki ga uporabljajo več kot deset ur na dan, saj je pozornost pri uporabi spleta precej večja kot pri spremljanju radia in televizije. Primerjava letošnjih rezultatov z lanskimi pa kaže, da se je delež uporabe interneta v primerjavi z drugimi mediji še povečal in da so uporabniki na internetu vse bolj zahtevni, kar se kaže v njihovi ciljni usmerjenosti k vsebinam, ki jih zanimajo,« je rezultate raziskave komentiral Jereb.

Kar zadeva odnos do trženjskih aktivnosti na internetu, je raziskava pokazala, da okrog 70 odstotkov uporabnikov na internetu poišče informacije o izdelku ali storitvi, ki jih zanima. Večina klikne na oglas le takrat, ko jih zanima njegova vsebina, pri čemer se jim zdi boljši tisti oglas, pri katerem je takoj jasno, kaj oglašuje. Polovica uporabnikov od spletne strani pričakuje, da so oglasi vedno na istem mestu, najbolj osovraženi pa so, kot vemo, tako imenovani pop-up oglasi, ki se nenadoma pojavijo in razširijo čez ekran računalnika. Primerjave letnih rezultatov kažejo, da se z leti veča delež uporabnikov, ki vedo, kateri rezultati spletnih iskalnikov so plačani, ko iščejo informacije o izdelku ali storitvi. Z leti se nenehno povečuje tudi delež uporabnikov, ki v trgovini večkrat kupijo izdelek, o katerem so prej poiskali informacije na internetu. To jih večina stori tudi takrat, ko se težko odločijo, katero blagovno znamko bi kupili.

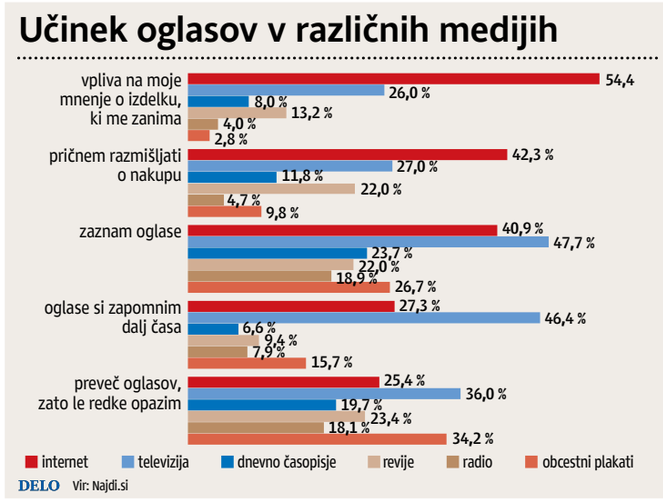

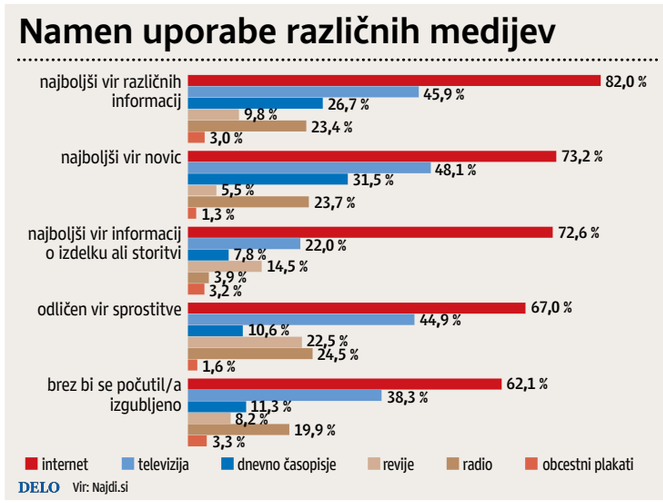

Vedno več ljudi preverja na internetu cene sorodnih izdelkov, delež teh z leti vztrajno narašča. Več kot polovica vprašanih meni, da je blagovna znamka, ki oglašuje na internetu, sodobnejša, in kar 27 odstotkov uporabnikov bi prej kupilo izdelek blagovne znamke, ki oglašuje na internetu. Podobne raziskave iz tujine so pokazale, da uporabniki interneta s pomočjo iskalnikov poiščejo blagovne znamke, za katere so predhodno videli oglas na spletu in niso takoj kliknili nanj, več kot 30 odstotkov pa si jih na spletu želi več videovsebin. Blagovna znamka ali podjetje, ki na spletu oglašuje z videooglasom, naredi nanje boljši vtis.

ERIKA REPOVŽ

Številka tedna

Piratstvo cveti z zaščitami ali brez njih

180.000

piratskih kopij igre The Sims so igralci v štirih dneh prenesli prek omrežij P2P.

Največji svetovni založnik računalniških iger, Electronic Arts (EA), je v tretji izdaji uspešnice The Sims opustil svojo zelo drakonsko protipiratsko zaščito (različico sistema DRM). Rezultat? Igra, ki uradno izide šele v petek, se je samo v dneh od 18. do 21. maja razširila na vsaj 180.000 računalnikov. Toliko piratskih prenosov je namreč zaznalo raziskovalno podjetje BigChampagne.

Tako tretje nadaljevanje franšize The Sims presega rekorde v piratiziranju. Do zdaj so največ nelegalnih prenosov našteli pri igri Spore, ki jo je v treh tednih preneslo 400.000 igralcev. To pomeni približno 133.000 na teden. 180.000 nelegalnih kopij bi pomenilo približno devet milijonov dolarjev izgubljenih prihodkov, so hitro izračunali poznavalci. Seveda je ta številka zgolj teoretična, saj niti slučajno ne bi vsi, ki so si priskrbeli piratsko različico, kupili izvirnike. Verjetno niti, če piratska ne bi bila dostopna. Nekateri pač za igre nočejo porabiti denarja, drugi ga nimajo in tako dalje. EA je sicer takoj sporočil, da je piratska različica še nedokončana hroščata igra, ki naj bi ji manjkalo pol vsebine, toda po nekaterih pričevanjih se že nekaj dni da dobiti končno različico igre.

O protipiratskih zaščitah programske opreme (in digitalnih vsebin, kot je glasba) se že dolgo krešejo povsem nasprotujoča si mnenja. Številni so trdno prepričani, da so zaščite vrste DRM (digitalno upravljanje pravic) povsem neučinkovite in da uporabnike kvečjemu silijo v piratstvo. Kajti izvirne igre so zaradi njih omejene glede tega, kolikokrat jih je dovoljeno namestiti v računalnik, treba jih je aktivirati in še druge oblike zaščite so ves čas navzoče. Medtem ko so piratske igre razbite in igralec z njihovo namestitvijo nima nobenega dodatnega dela. Toda če so mnogi doslej trdili, da se sicer pošteni uporabniki tem zaščitam izogibajo prav s piratskimi kopijami, je odslej mogoče trditi tudi nasprotno. Odstranitev zaščit je omogočila, da je piratska različica Simovčkov prišla na splet še hitreje, saj hekerji z njo niso imeli nikakršnega dela. In velika večina, ki je igro že »ukradla«, je najbrž ne bo kupila. Marsikdo bi lahko zdaj trdil, da so zaščite nujne, saj ljudje izkoristijo vsako priložnost, da jim za digitalne vsebine ni treba plačati. Kljub vsemu bo EA verjetno z igro dobro zaslužil, visoke številke piratiziranja pa bodo morda priročen izgovor za ponovno uvedbo zaščit. Morda pa bi bilo vendarle treba poskusiti dlje časa vztrajati brez njih.

MATJAŽ ROPRET

Pazite se goljufov na Bolhi

LJUBLJANA – Arnesov center za posredovanje pri internetnih incidentih SI-CERT je sporočil, da je v zadnjih mesecih obravnaval več zelo podobnih primerov goljufij na spletnem portalu za prodajanje in kupovanje Bolha.com. Goljufi iz tujine namreč prodajalca s ponarejenimi sporočili banke prepričajo, da so dogovorjeni znesek plačali, s čimer dobijo blago zastonj.

Goljufija po navedbah SI-CERT poteka tako, da se goljufi iz tujine dogovorijo za nakup določenega izdelka, ponavadi pod pretvezo, da ga želijo podariti sorodniku v drugi državi. Zato se s pošiljanjem izdelka »mudi«, saj ima ta sorodnik v Nigeriji ali drugi državi rojstni dan že čez nekaj dni. Pri spletnih nakupih med posamezniki plačilo običajno poteka po posredniku. Najbolj znani tak posrednik je PayPal. Ko posrednik od kupca prejme nakazilo dogovorjenega zneska, o tem obvesti prodajalca. In ko ta odda pošiljko, posrednik dobi sledilno številko paketa in drugo potrdilo o oddaji ter prodajalcu nakaže denar. Goljufi pa pošiljajo ponarejena sporočila v imenu posrednika, v katerih navajajo, da je zahtevani znesek že plačan. Sporočila uporabljajo zavajajoče domene, ki jih je registriral goljuf (recimo pay-palcontactservice.com).

V SI-CERT zato vse, ki prodajajo na Bolhi ali podobnih spletnih straneh, pozivajo, naj bodo skrajno previdni. Gre namreč za poslovanje s popolnimi tujci. Zato je treba preveriti, kdo zares komunicira in od kod prihajajo sporočila o plačilu. Če se iz naslova pošiljatelja ali zaglavja e-pošte vidi, da je domnevno sporočilo posrednika poslano od ponudnika brezplačne spletne pošte (Gmail, Yahoo, Hotmail ...), potem je sporočilo zelo verjetno lažno. Banke in finančni posredniki namreč uporabljajo lastne domene za e-pošto. V SI-CERT tudi opozarjajo, da s pošiljanjem izdelkov ni dobro hiteti. Če kupec spodbuja k hitri oddaji paketa, je to zgolj dodaten vzrok za sum in previdnost. Glede nakazil se je dobro na lastno pest prepričati, ali so prišla do posrednika. »Če 'kupcu' običajne metode plačila in posredniški mehanizmi niso všeč, gre verjetno za sumljiv posel,« dodajajo v Arnesu. Kdor je kljub temu postal žrtev goljufije, pa naj to čim prej prijavi policiji in poskuša ustaviti pošiljko. Večina teh goljufij uspeva zaradi naivnosti ali premajhne pozornosti uporabnikov interneta. Nekatere je sicer precej težko odkriti, vsekakor pa velja, da je pri kakršnem koli poslovanju s tujci potrebna čim večja previdnost.

M. RO.

Foto AP

Konec enega najdražjih poslovnih zakonov v zgodovini

LJUBLJANA – Ameriški medijski velikan Time Warner bo po slabem desetletju znova izločil ponudnika dostopa do interneta AOL (nekdaj America Online) in ga najverjetneje tudi prodal. AOL je v času internetnega buma na začetku tisočletja za 147 milijard dolarjev prevzel Time Warner, že takrat eno največjih svetovnih podjetij, ki se ukvarjajo z založništvom, televizijo in filmi. Prevzem so takrat sprejeli v upanju na večjo prodajo svojih medijskih, televizijskih in filmskih vsebin po svetovnem spletu, vendar AOL ni zmogel dovolj hitro slediti potrebam uporabnikov po širokopasovnem dostopu, prihodki od klicnega dostopa pa so začeli usihati. Prevlado v združenem podjetju je zato znova prevzel Time Warner, tudi sam rezultat združitve podjetij Time in Warner Communications, in v imenu tudi opustil AOL. Ta bo zdaj znova samostojno podjetje, ki naj bi se ukvarjalo predvsem s prodajo spletnega oglaševanja. Vodil ga bo nekdanji Googlovec Tim Armstrong. Time Warner ima zdaj sicer v lasti 95 odstotkov AOL, v kratkem pa naj bi od Googla odkupil še preostalih pet odstotkov. Za zdaj še enotno podjetje je po zadnjih ocenah vredno 40 milijard dolarjev, nekajkrat manj kot pred slabim desetletjem. Ločitev naj bi izvedli do konca leta.

Na kratko

Microsoft z iskalnikom Bing

LJUBLJANA – Vodilni svetovni proizvajalec programske opreme Microsoft je predstavil nov spletni iskalni Bing, z njim namerava odločneje tekmovati z Googlom. V Microsoftu so pojasnili, da so orodja iskalnika v začetku usmerjena na štiri ključna področja – odločanje o nakupih, načrtovanje potovanja, seznanjanje z zdravstvenimi informacijami in iskanje lokalnih podjetij. Poudarili so, da so imeli pri razvoju tri glavne cilje: zagotavljanje boljših rezultatov, saj da kar tretjina iskanj ne da zadovoljivih rezultatov; bolj organizirane izkušnje; poenostavitev opravil za hitrejše in bolj zaupanja vredne odločitve. Za doseganje teh smotrov je iskalnik prilagojen z raznimi funkcijami, ki naj bi uporabniku omogočale, da si iskanje čim bolj prilagodi in ga poosebi. Iskalnik bo na naslovu www.bing.com dokončno na voljo jutri.

Novi razpis za frekvence wimax

LJUBLJANA – Agencija za pošto in elektronske komunikacije (Apek) je znova objavila razpis za proste frekvence za brezžični širokopasovni dostopovni sistem (wimax). Pri prejšnjem razpisu je namreč prispela zgolj ponudba podjetja T-2, a je bila neveljavna, saj je bila v odprti ovojnici. Tako Apeku ni preostalo drugega, kot da razpis konča brez izbire zmagovalca in objavi novega. Wimax se v Sloveniji nekako ne more prijeti. Prvi imetnik teh frekvenc, podjetje Incotel, nikoli ni postavil omrežja, podobno pa bo, kot vse kaže, tudi z naslednjima koncesionarjema. Telekom Slovenije je sicer storitev celo začel komercialno ponujati, vendar je opustil nadaljnjo izgradnjo omrežja, medtem ko podjetje Tok Telekomunikacije nikoli ni prišlo naprej od nekaj testnih baznih postaj in je po nekaterih informacijah licence pridobilo bolj v špekulativne namene. Rok za oddajo ponudba na tokratni razpis se izteče 22 junija ob 12h.

125 milijonov povezav HSPA

LJUBLJANA – Po podatkih interesnega združenja mobilne telefonije GSM Association (GSMA) postaja standard HSPA globalni standard v mobilnih komunikacijah. Po svetu namreč deluje ta čas 245 komercialnih omrežij tretje generacije, ki so nadgrajena na HSPA, še 65 omrežij pa je gradijo. Tako 125 milijonov ljudi v 107 državah uporablja telefone in druge naprave, ki se v omrežje povezujejo preko tega standarda. Operaterji dodajo vsak mesec štiri milijone mobilnih širokopasovnih povezav. GSMA še navaja, da ponuja danes 134 proizvajalcev 1380 naprav, ki podpirajo ta standard. V tem združenju sodijo, da je tehnologija HSPA dobila velik zagon in da bo to omogočilo tudi uspešen prehod na naslednjo stopnjo, tehnologijo LTE. Prepričani so tudi, da lahko z mobilnimi omrežji še vedno sooobstoja tudi brezžična tehnologija wimax, ki bo zapolnila predvsem niše, kjer vlaganja v mobilna omrežja niso upravičena.

Prva komercialna lokacija LTE

LJUBLJANA – Proizvajalec omrežne opreme Ericsson in mobilni operater TeliaSonera sta v Stockholmu predstavila prvo komercialno omrežno lokacijo s tehnologijo Long-Term Evolution (LTE). To je nadgradnja sistema UMTS, ki omogoča precej višje prenose podatkov in manjše zamude kot trenutno uporabljane tehnologije HSPA. Bazna postaja v Stockholmu bo po navedbah Ericssona del komercialnega omrežja, ki naj bi ga zagnali prihodnje leto in ki naj bi zagotavljalo višje hitrosti kakor žična širokopasovna omrežja. Podpredsednik Ericssona **Ulf Ewaldsson** je izjavil, da s tem tehnologija LTE ni več le stvar prihodnosti, temveč sedanjosti. Mnogi operaterji sicer že nekaj časa govorijo o tehnologiji LTE, ki jo nekateri označujejo tudi za četrto generacijo mobilne telefonije, čeprav je v resnici le nova nadgradnja tretje generacije (UMTS). A doslej še noben operater ni napovedal uvedbe novega standarda, prav tako še ni na voljo ustreznih telefonov.

SonyEricsson proti padanju prodaje

LJUBLJANA – Švedsko-japonski proizvajalec mobilnih telefonov Sony Ericsson bo poskušal z več novimi modeli zaustaviti upadanje prodaje mobilnikov. Predvsem se bodo osredotočili na segment telefonov, namenjenih mobilni zabavi. Sony Ericsson, četrti največji proizvajalec mobilnikov na svetu, se v sedanji svetovni gospodarski krizi tako kot vsa panoga spopada z upadom prodaje mobilnih telefonov. Na svetovni ravni se je v prvem četrtletju znižala za 8,5 odstotka. Podjetje je že napovedalo odpuščanje, v prvem četrtletju pa je imelo zaradi 35-odstotnega zmanjšanja prodaje mobilnikov 293 milijonov evrov izgube. Kljub vsemu pa se na svetovni ravni še naprej veča prodaja tako imenovanih pametnih mobilnikov, najzmogljivejših mobilnih telefonov z vrsto funkcionalnosti.

STRAN UREJA MATJAŽ ROPRET